

صدای سکوت تهی (فضای منفی) در مسجد

مهسا دلشاد سیاهکلی

دانشجوی دکتری، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران، عضو هیات علمی موسسه

غیر انتفاعی کادوس رشت

mah_art16@yahoo.com

چکیده

معماری هنری است برای نظم بخشیدن به فضا و در این میان معماری قدسی به مدد تکنیک های مختلف معماری هدف اصلی خود را در قرار دادن انسان در محضر پروردگار از طریق تقدس بخشیدن به فضایی که می سازد و بدان نظم می دهد، تحقق می بخشد. معماری قدسی اسلام پیش از هر چیز در وجود مسجد متجلی است که خود تجسم بازآفرینی نظم و آرامش طبیعت است. سوالی که اینجا مطرح می شود این است که مسجد را چه چیز مسجد می کند؟ در این نوشتار این مطلب مورد توجه قرار می گیرد که در معماری مسجد، فضای خالی از طریق درآمیختن حس حضور الهی با اشکال مادی نقش مثبتی را ایفا می کند و به آن ها تعالی می بخشد. از آنجا که الوهیت هرگز تنزل یا تجلی مادی نیافته است، در ذهن مسلمان همواره مطلق و نامحدود باقی مانده است. اصل مورد توجه این نوشتار، توجه به این مطلب است که فضای خالی درون مسجد نه تنها عارضی نیست، بلکه عمداً به گونه ای طراحی شده است که هرگونه تراکم یا کششی که مانع گسترش کلام در فضای نامحدود شود را خنثی نماید. بدین گونه، در نهایت به این اصل می رسیم که معماری مسجد و چهره ظاهری آن به گونه ای شکل گرفته تا از طریق رمز و تمثیل، اسماء و صفات گوناگون الوهیت را جلوه گر نماید.

واژگان کلیدی: فضا، مسجد، سکوت، تهی، توحید